

Nr 17.

Ankom till riksdagens kansli den 8 mars 1928 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 27 kap. 5—7 och 13 §§ rättegångsbalken m. m.

Genom en den 16 december 1927 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 3, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

1) **Lag**

om ändrad lydelse av 27 kap. 5—7 och 13 §§ rättegångsbalken.

Härigenom förordnas, att 27 kap. 5—7 och 13 §§ rättegångsbalken skola, 6 § i nedan angivna delar, hava följande ändrade lydelse:

5 §.

Äro besvär anförda, varde, när skäl därtill äro, förordnande meddelat om vederpartens hörande över besvären. Ej må, med mindre tillfälle lämnats vederparten att sig förklara, ändring i underrättens utslag göras, i annat fall än då besvären angå någons häktande eller kvarhållande i häkte eller hämtande till rätten, eller ock stadgandet i senare stycket av 12 § äger tillämpning.

6 §.

Skall någon — — — till handa.

Har klaganden före utgången av den tid, som är stadgad för ingivande av delgivningsbevis och återställande av besvärshandlingarna, hos hovrätten sökt anstånd med fullgörande av vad honom i sagda hänseenden åligger, må sådant anstånd på viss tid beviljas, när skäl därtill äro.

Äro vid besvären fogade kartor eller andra ritningar, eller ock handlingar av vidlyftigare beskaffenhet, såsom protokoll i annat rättegångsmål, eller handlingar rörande laga skifte eller därmed jämförlig förrättning, eller handelsböcker eller andra räkenskaper, varde, på framställning av klaganden, efter omständigheterna förordnat, huruvida de må från delgivning undantagas.

7 §.

Är i fall, som uti 6 § avses, ej veterligt, var klagandens vederpart sig uppehåller, eller upplyses, att han vistas å utrikes ort; har han ej i hovrätten anmält viss person, som äger att å hans vägnar mottaga besvärshandlingarna, eller anvisning å sådant ombud eljest kunnat erhållas; återställe klaganden inom stadgad tid besvärshandlingarna, där de äro av honom uttagna, och varde honom viss tid förelagd att styrka, det han låtit i allmänna tidningarna tre gånger, minst fjorton dagar mellan varje gång, kungöra, att besvär i målet blivit anförda, samt att besvärshandlingarna finnas hos hovrätten att tillgå. Är klaganden allmän åklagare, låte hovrätten besörja, att kungörelse varder i allmänna tidningarna införd, efter ty nu är sagt.

13 §.

Varder beslut meddelat, att underdomares utlåtande över besvären skall infordras, må ej part med beslutets delgivande betungas.

Denna lag skall träda i kraft den 1 juli 1928.

2) **Lag****om ändrad lydelse av 219, 220 och 225 §§ utsökningslagen.**

Härigenom förordnas, att 219, 220 och 225 §§ utsökningslagen skola, 219 § i nedan angivna delar, hava följande ändrade lydelse:

219 §.

Ej må — — — förklara.

Finnes någon böra över besvären höras, vare klaganden pliktig att efter föreläggande uttaga de av honom ingivna besvärshandlingarna samt dem i huvudskrift eller besannad avskrift vederparten tillställa, så ock att inom lika tid, som för besvärens anförande gällt, räknad från den dag föreläggandet genom anslag inom hovrätten kungöres, till hovrätten inkomma med sådant intyg, som i 11 kap. 38 § rättegångsbalken sägs, rörande delgivningen och dagen därför samt återställa handlingarna eller ingiva styrkt avskrift därav.

Har klaganden före utgången av den tid, som är stadgad för ingivande av delgivningsbevis och återställande av besvärshandlingarna, hos hovrätten sökt anstånd med fullgörande av vad honom i sagda hänseende åligger, må sådant anstånd på viss tid beviljas, när skäl därtill äro.

Äro vid besvärerna fogade kartor eller andra ritningar, eller ock handlingar av vidlyftigare beskaffenhet, såsom protokoll i annat mål, eller handlingar rörande laga skifte eller därmed jämförlig förrättning, eller handelsböcker eller andra räkenskaper, varde, på framställning av klaganden, efter omständigheterna förordnat, huruvida de må från delgivning undantagas.

220 §.

Är, i fall då klagandens vederpart skall höras, ej veterligt, var han sig uppehåller, eller upplyses, att han vistas å utrikes ort; har han ej i hovrätten anmält viss person, som äger att å hans vägnar mottaga besvärshandlingarna, eller anvisning å sådant ombud eljest kunnat erhållas; återställe klaganden inom stadgad tid besvärshandlingarna, där de äro av honom uttagna, och varde honom viss tid förelagd att styrka, det han låtit i allmänna tidningarna tre gånger, minst fjorton dagar mellan varje gång, kungöra, att besvär i målet blivit anförda, samt att besvärshandlingarna finnas hos hovrätten att tillgå.

225 §.

Prövar hovrätten tillfälle böra lämnas klagandens vederpart att avgiva yttrande över inlaga, som efter det besvärerna utställts till förklaring blivitt av klaganden ingiven, eller finnes nödigt, att klaganden höres över förklaring eller annan inlaga, som av vederparten ingivits, äge hovrätten meddela föreskrift om delgivande av inlaga, varom fråga är.

Varder beslut meddelat, att överexekutors eller utmätningsmans utlåtande över besvärerna skall infordras, må ej part med beslutets delgivande betungas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1928.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för de framlagda förslagen, får utskottet i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan hänvisa till de vid propositionen fogade protokollen.

I syfte att ernå ökat arbetsresultat i hovrätterna framläggas i förevarande proposition förslag till ändringar i rättegångsbalken och utsökningslagen, vilka skulle möjliggöra en förenkling av sättet för fattandet av vissa förberedande beslut vid prövningen av besvärsmål, i främsta rummet rörande besvärens utställande till förklaring av den klagandes motpart. Medan dessa beslut för närvarande enligt lag ankomma på hovrättsdivision i dess helhet, föreslås nu, att i lagen skall lämnas öppet, av vem besluten skola meddelas, och meningen är, att beslutanderätten enligt bestämmelse i hovrätternas arbetsordningar skall tillkomma ledamot å divisionen. Förslagen grunda sig i förevarande hänseende å det betänkande angående ändringar i hov-

rätternas organisation, arbetssätt och löneförhållanden m. m., som av särskilt tillkallade sakkunniga inom justitiedepartementet avgavs den 30 oktober 1926. Den förberedande handläggningen av besvärsmål skulle enligt de sakkunnigas av departementschefen i huvudsak biträdde förslag te sig sålunda, att den preliminära prövningen av frågan, huruvida anledning att infordra förklaring föreligger, skall verkställas av föredraganden. Finner han, att underrättens utslag bör fastställas, har han att föredraga målet å divisionen. Anser han däremot anledning föreligga, att underrättens beslut bör ändras av hovrätten, har han att anmäla målet inför någon divisionens ledamot, vilken, om han anser ändring i underrättens utslag böra äga rum, besluter kommunikation av besvären, men i annat fall förordnar, att målet skall i vanlig ordning föredragas inför divisionen. Genom en dylik anordning skulle den dubbla föredragning å division av besvärsmål, som nu i viss mån äger rum, nämligen dels för besvärens kommunikation och dels för slutlig prövning av desamma, upphöra och den tid, som härigenom vinnes, kunna användas för avgörande av andra mål.

Förutom å beslut om besvärens delgivning med motpart skall den tilltänkta anordningen enligt förslagen tillämpas jämväl då det gäller *att* bevilja anstånd, när skäl därtill äro, med fullgörande av vad i meddelat beslut om delgivning av besvär med motparten blivit klaganden förelagt, *att* förordna, huruvida vid besvären fogade kartor eller andra ritningar eller ock handlingar av vidlyftigare beskaffenhet må på framställning av klaganden undantagas från delgivning, *att* pröva, huruvida delgivning av besvärshandlingarna må ske genom kungörelse i allmänna tidningarna, ävensom förelägga klaganden att styrka, det han låtit i allmänna tidningarna införa sådan kungörelse, *samt att* infordra underdomares, överexekutors eller utmätningsmans utlåtande över besvären.

Det föreslagna förfarandet skall komma till användning i alla besvärsmål med undantag allenast av mål, däri någon hålles häktad. Dessa mål äro nämligen av beskaffenhet att kräva särskild skyndsamhet i avgörandet.

*Ifrågasatt
ändring av
27 kap. 14 §
E. B. och
225 § U. L.*

I yttrande över ovannämnda sakkunnigas betänkande har *Göta hovrätt* föreslagit, att den ifrågasatta ordningen bleve tillämplig jämväl å de beslut, som omförmälas i 27 kap. 14 § rättegångsbalken och 225 § utsökningslagen. Förstnämnda lagrum lyder så: »Prövar hovrätten tillfälle böra lämnas klagandens vederpart att avgiva yttrande över inlaga, som, efter det besvären utställts till förklaring, blivit av klaganden ingiven, eller finnes nödigt, att klaganden höres över förklaring eller annan inlaga, som av vederparten ingivits, äge hovrätten meddela föreskrift om delgivande av inlaga, varom fråga är.» 225 § utsökningslagen innehåller i första punkten motsvarande stadgande. I anledning av detta förslag anförde *departementschefen*, att han ej funnit lämpligt, att den föreslagna ordningen komme till användning, då kommunikationsåtgärden avsåge annan inlaga än besvären och dem åtföljande handlingar samt att en förändring i avseende

å dessa mera sällan förekommande fall icke torde vara ägnad att medföra någon avsevärd tidsbesparing. Vid granskningen i lagrådet föranledde förslagen i denna del erinran av en ledamot, *justitierådet von Seth*, som yttrade, att förslagen syntes honom lida av en viss brist på konsekvens, nämligen såvitt 27 kap. 14 § rättegångsbalken och första punkten i 225 § utsökningslagen lämnats oförändrade. Härom anförde denne ledamot vidare:

Inkommer från klaganden inlaga, efter det besvären utställt till förklaring, men innan sådan inkommit och förklarings tiden utgått, synes det som om en sådan inlaga lämpligen borde kunna få behandlas på samma sätt som själva besvärsskriften i fråga om yttrandes inhämtande, åtminstone om ej allt för stor del av förklarings tiden gått till ända, då inlagan inkommer. Det torde utan betänklighet kunna överlämnas åt den ledamot, som beslutat om kommunikationen av besvären, att efter omständigheterna förordna, att inlagan omedelbart skall delgivas motparten, eller bestämma, att den skall vila i hovrätten i avbidan på målets föredragning. Att åt samme ledamot överlämna att i första hand avgöra, huruvida klaganden bör erhålla tillfälle att yttra sig över förklaring eller annan inlaga, som ingivits av vederparten, torde ej heller böra möta betänklighet. Jag anser mig därför böra ifrågasätta, om ej en med vad jag sålunda anført överensstämmande jämkning i nämnda lagrum bör företagas. Visserligen skulle icke därigenom vinnas någon större arbetsbesparing för hovrätten, men å andra sidan lära några olägenheter icke vara att befara därav.

Departementschefen förklarade emellertid vid anmälan för Kungl. Maj:ts av lagrådets utlåtande, att han ej funne skäl att härutinnan frånträda den uppfattning han angivit vid remissen till lagrådet.

I fråga om sättet för lagändringarnas genomförande hava vissa erinringar framställts inom lagrådet. Huru ändringarna verkställes åskådliggöres måhända bäst genom en hänvisning till 27 kap. 13 § rättegångsbalken i dess nuvarande och föreslagna lydelse. Där stadgas nu: »*Besluter hovrätten* att infordra underdomares utlåtande över besvären, — — —», och i förslaget heter det: »*Varder beslut meddelat*, att underdomares utlåtande över besvären skall infordras, — — —». Vid förslagets granskning i lagrådet anförde *justitierådet Alexanderson* efter att hava i sak uttalat sig till förmån för vidtagandet av den föreslagna anordningen:

Däremot lärer det kunna ifrågasättas huruvida de hinder, gällande lag uppställer mot anordningen i fråga, verkligen blivit genom förslagen på ett tillfredsställande sätt undanröjda. Då hela saken gäller snarare en praktisk detalj i det inre hovrättsarbetet än en rättsändring av reell natur, är det visserligen förklarligt att man låtit sig angeläget vara att i minsta möjliga mån rubba bestämmelserna i 27 kap. rättegångsbalken och 11 kap. utsökningslagen. Men icke desto mindre synes det något betänkligt att vid lagändringen låta leda sig av ett så formalistiskt betraktelsesätt som det vilket ligger till grund för förslagets avfattning, nämligen att i varje fall, där ej lagen uttryckligen angiver att visst beslut eller viss åtgärd ankommer på hovrätten, hovrättens arbetsordning kan träffa avgörande om kompetensen. Ett sådant åskådningssätt synes åt det enskilda lagbudets

Sättet för lagändringarnas genomförande.

språkliga dräkt tillmäta en betydelse över hövan, på bekostnad av behörig hänsyn till såväl arten av det ämne, som avhandlas, som ock det sammanhang, vari lagbudet förekommer. Såsom ett exempel på olägenheterna härvid må hänvisas till 225 § utsökningslagen sådan den enligt det förevarande förslaget rörande vissa ändringar i nämnda lag skulle lyda. Första punkten stadgar huru förfaras skall, om hovrätten prövar tillfälle böra lämnas part att avgiva yttrande över motparts inlaga. Därefter begynner andra punkten: »Varder beslut meddelat, att överexekutors eller utmätningmans utlåtande över besvären skall infordras — — —». Efter vanliga lagtolkningsgrunder måste innebörden onekligen antagas vara, att sistnämnda beslut likaväl som det i första punkten omförmälda alltid ankommer på hovrätten i domför sammansättning, medan förslaget syfte är det motsatta.

Möjligen kan man vilja åberopa att det lagtekniska grepp, som i förslagen tillitats, redan kommit till användning genom lagen den 22 juni 1923 om ändrad lydelse av 26 kap. 7 § och 27 kap. 4 § rättegångsbalken. Förutsättningarna äro emellertid väsentligt olika. Det gällde där åtgärder av rent expeditionell natur, såsom ock framgår av att de enligt arbetsordningarna anförtrotts åt tjänstemän hos hovrätten; här är åter fråga om en prövning efter sakliga grunder, om vilken ej kunnat ifrågasättas annat än att den skulle ankomma på person i verklig domareställning i hovrätten.

Vinner den gjorda erinran beaktande, synes den enklast kunna tillgodoses exempelvis sålunda att de uppgjorda lagförslagen ersättas med en slutparagraf i 27 kap. rättegångsbalken av innehåll att förordnande om vederpartens hörande över anförda besvär, beslut att infordra underdomares utlåtande över besvären, beviljande av anstånd eller av undantagande från delgivning, varom i 6 § andra och tredje styckena sägs, ävensom föreläggande enligt 7 § må, i den ordning Konungen bestämmer, kunna meddelas jämväl av viss ledamot av hovrätten, samt med ett parallellstadgande i 11 kap. utsökningslagen, vilket synes utan större betänkligheter kunna infogas såsom första stycke i lagens 226 §. Viss jämkning i lydelsen av nuvarande stadgandet i sistnämnda paragraf bleve därvid erforderlig.

Regeringsrådet Planting-Gyllenbåga lämnade förslagen utan anmärkning.
Justitierådet Wedberg utlät sig:

I huvudsaklig överensstämmelse med vad justitierådet Alexanderson anført finner jag de remitterade förslagens avfattning vara mindre tillfredsställande. Jag anser ock den redaktionella utväg han anvisat äga ett avgjort företräde framför den i förslagen anlitade. Än bättre vore dock måhända att lämna 27 kap. rättegångsbalken och utsökningslagen alldeles orubbade och i stället till 23 kap. 1 § nämnda balk föga ett tillägg, som i viss utsträckning överlämnar åt Konungen att bestämma om domfört antal i hovrätt. Efter mitt förmenande kunde det lämpligen och utan våda stadgas att beslut i rättegången, som ej får särskilt överklagas, må kunna efter Konungens förordnande fattas av allenast en ledamot.

Det må påpekas att med mitt förslag anledning ej föreligger att ändra ingressen till förordningen den 23 augusti 1851 (rörande besvärsmål från Gotland), en ändring som eljest skulle kunna finnas påkallad. Hänvisas må ock till processkommissionens betänkande I s. 127 punkt 3, jämförd exempelvis med III s. 121 punkt 7.

Justitierådet von Seth yttrade:

Den lagteknik, som i förslagen användes, är i viss mån redan inaugurerad

vid 1901 och 1923 års ändringar i rättegångsbalken och bör måhända därför icke nu föranleda erinran, ehuru den nog, på sätt inom lagrådet anförts, näppeligen kan anses lyckligt funnen. Ansluter man sig till densamma, synes den emellertid, åtminstone såvitt angår själva rättegångsbalken, böra genomföras följdriktigt. Att efter den föreslagna ändringen i 27 kap. 7 § behålla uttrycket »hovrättens föreläggande» i sista punkten av 8 § andra stycket torde sålunda vara mindre tilltalande.

Vid anmälan för Kungl. Maj:t av lagrådets utlåtande anförde *departementschefen* i detta hänseende:

För min del finner jag väl beaktansvärt vad inom lagrådet anmärkts i fråga om sättet för dessa lagändringars genomförande. Emellertid har redan tidigare samma form använts för att i rättegångsbalken angiva en sådan ordning för meddelande av beslut, vilken vidare regleras genom föreskrifter i administrativ väg. Med den formulering, ifrågavarande lagrum enligt förslagen skulle erhålla, överlämnas åt Kungl. Maj:t att i hovrätternas arbetsordningar införa erforderliga närmare bestämmelser. Vid dessa förhållanden har jag icke funnit tillräcklig anledning att härutinnan vidtaga ändring i de sakkunnigas förslag, som jämväl biträts av hovrätterna. I likhet med två av lagrådets ledamöter anser jag ock nu förslagens avfattning i berörda avseende kunna bibehållas.

Utskottet finner den nu föreslagna anordningen att åt ledamot av hovrätt överlåta beslutanderätten beträffande vissa förberedande åtgärder i vanliga besvärsmål välbetänt och ägnad att medföra en besparing av hovrätternas arbetstid. Såvitt de framlagda förslagen avse att bereda möjlighet för åvägabringande av en dylik anordning, ansluter sig utskottet följaktligen till desamma. Utskottet har emellertid funnit sig böra föreslå dels en jämkning beträffande det sakliga innehållet av förslagen dels ock en förändrad avfattning av desamma.

Utskottet.

I sakligt avseende biträder utskottet så till vida det i ärendet framställda, av justitierådet von Seth inom lagrådet förordade förslaget om utvidgning av tillämpningsområdet för anordningen, att utskottet anser anordningen böra gälla även beslut om kommunikation av inlaga, som klaganden ingivit efter det besvären utställts till förklaring av motparten. Det synes nämligen följdriktigast, att en dylik inlaga i fråga om yttrandes inhämtande må kunna behandlas i samma ordning som själva besvärsskriften.

Vidkommande förslagens avfattning delar utskottet den mening, varåt justitierådet Alexanderson givit uttryck och vilken vunnit stöd från annat håll inom lagrådet. Utskottet anser alltså, att i rättegångsbalken och utsökningsslagen bör stadgas, att vissa av de beslut, som för närvarande ankomma på hovrätt, må kunna, i den ordning Konungen bestämmer, meddelas jämväl av viss ledamot av hovrätten. De förslag till lagar om ändring i 27 kap. rättegångsbalken och i utsökningsslagen, som utskottet med anledning härav framlägger, ansluta sig i allt väsentligt till justitierådet Alexandersons yttrande. I båda lagförslagen har jämte de av honom angivna besluten, som skulle kunna meddelas av ledamot av hovrätten, upptagits den ovan berörda föreskriften om delgivande av viss av klaganden

senare ingiven inlaga. I förslaget till lag om ändring i 27 kap. rättegångsbalken har utskottet tillika angivit, att det ifrågasatta förfarandet icke må tillämpas i mål, däri någon hålles häktad. Vad angår ändringen i utsökningslagen, har utskottet vid övervägande av de olika möjligheter, som erbjuda sig att i denna lag infoga det erforderliga nya stadgandet, stannat vid att förorda stadgandets upptagande i en ny paragraf, som erhållit sin plats mellan 225 och 226 §§ och betecknats 225 a §.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte, med förklarande att riksdagen icke kunnat antaga de genom förevarande proposition framlagda lagförslagen, för sin del antaga följande förslag till

1) Lag

om ändring i 27 kap. rättegångsbalken.

Härigenom förordnas, att i 27 kap. rättegångsbalken skall införas en ny paragraf, betecknad 20 §, av följande lydelse:

20 §.

Förordnande om vederpartens hörande över anförda besvär, beslut att infordra underdomares utlåtande över besvären, beviljande av anstånd eller av undantagande från delgivning, varom i 6 § andra och tredje styckena sägs, föreläggande enligt 7 § ävensom föreskrift om delgivande av inlaga, som, efter det besvären utställts till förklaring, blivit av klaganden ingiven, må, där ej någon i målet hålles häktad, kunna, i den ordning Konungen bestämmer, meddelas jämväl av viss ledamot av hovrätten.

Denna lag skall träda i kraft den 1 juli 1928.

2) Lag

om ändring i utsökningslagen.

Härigenom förordnas, att i utsökningslagen skall införas en ny paragraf, betecknad 225 a §, av följande lydelse:

225 a §.

Förordnande om vederpartens hörande över anförda besvär, beslut att infordra överexekutors eller utmätningsmans utlåtande över besvären, beviljande av anstånd eller av undantagande från delgivning, varom i 219 § tredje och fjärde styckena sägs, föreläggande enligt 220 § ävensom före-

skrift om delgivande av inlaga, som efter det besvären utställts till förklaring blivit av klaganden ingiven, må, i den ordning Konungen bestämmer, kunna meddelas jämväl av viss ledamot av hovrätten.

Denna lag skall träda i kraft den 1 juli 1928.

Stockholm den 8 mars 1928.

På första lagutskottets vägnar:

A. ÅKERMAN.

Vid detta ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar Åkerman, Klefbeck, Larson i Lerdala, Borell*, Schlyter, Anderson i Hägelåkra, Svenson i Eskhult och John O. Karlsson;

från andra kammaren: herrar Lindqvist i Halmstad, Leo, Nilsson i Antnäs, Jansson i Edsbäcken, Karlsson i Vätö, Johansson i Brånalt, Carlson i Mölndal och Johanson i Huskvarna.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.